30.3.2021

Maa- ja metsätalousministeriö
PL 30
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo@mmm.fi

Viite: Lausuntopyyntö VN/20882/2020, 10.2.2021

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Johdanto

Suomen valvontaeläinlääkäriliitto ry pitää eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain kokonaisuudistusta tärkeänä mahdollisuutena parantaa eri valvontaviranomaisten yhteistyötä ja selkeyttää nykyistä sääntelyä sekä parantaa asianosaisten oikeusturvaa.

Erityisen hyvänä pidetään muutosta, jonka myötä Tulli määritellään valvontaviranomaiseksi sekä sitä, että tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonta lisätään eläinlääkintähuoltolain (765/2009) nojalla kunnille korvattavan valvonnan piiriin.

Yleisiä huomioita

Eläinten tunnistamista ja rekisteröintiä koskevan lainsäädännön taustalla ovat ensisijaisesti eläintautien vastustaminen ja toissijaisesti elintarviketurvallisuus.

Luonnoksessa annetaan virheellisesti kuva laajamittaisesta kunnaneläinlääkärien suorittamasta eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonnasta. Kyseistä valvontaa tehdään hyvin vähäisesti, muun muassa, koska se ei kuulu eläinlääkintähuoltolain nojalla kunnalle korvattavan valvonnan joukkoon. Voimassa olevan lain nojalla tehdään vain harvoilla alueilla Suomessa paikallisviranomaistasolla hallintopäätöksiä.

Yksityiskohtaiset kommentit

23 §

Kunnaneläinlääkärit tekevät vain harvoilla alueilla Suomessa tällä hetkellä eläinten tunnistamista ja rekisteröintiä koskevaa hallintomenettelyä ja erityisen harvoilla alueilla käyttävät lain sallimia hallintopakkokeinoja. Sen sijaan tyypillisesti muun valvonnan yhteydessä havaitut eläinten tunnistamista ja rekisteröintiä koskevat laiminlyönnit on raportoitu joko ELY-keskuksille tai aluehallintovirastolle jatkotoimenpiteitä varten.

Luonnoksen esitöiden sanamuotojen ”vastaisi” ja ”ryhtyy” perusteella kunnaneläinlääkärin velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin eläinten tunnistamista ja rekisteröintiä koskevien laiminlyöntien kohdalla muuttuu radikaalisti nykyisestä. Lisäksi luonnoksen esitöiden ja voimassa olevan lain 24.4 §:n sisällön välillä on merkittävä muutos, sillä voimassa olevan lain 24.4 §:ssä alleviivataan Ruokaviraston roolia, joka on luonnoksesta poistettu. Voimassa olevan lain esitöissä kunnaneläinlääkäri mainitaan vain sivulauseessa, päähuomion kiinnittyessä Elintarviketurvallisuusviraston (nyk. Ruokavirasto) ja työ- ja elinkeinokeskusten (nyk. ELY-keskukset) rooleihin. Näin merkittävän paikallisviranomaisen roolin muutoksen vaikutukset tulisi arvioida perusteellisesti.

Laajojen lainsäädäntökokonaisuuksien lisääminen kunnaneläinlääkärien valvontatehtävien joukkoon kuormittaa kunnaneläinlääkäreitä ja erityisesti valvontaeläinlääkäreitä, joiden työtaakka on jo nyt suuri. Valvontaeläinlääkärien työn kuormittavuuden vuoksi viranhaltijoiden vaihtuvuus on suurta ja työurat usein lyhyitä. Kun tähän yhdistää velvollisuuden valvoa laajojen lainsäädäntökokonaisuuksien noudattamista, työhön perehtyminen tai perehdyttäminen tulee huomattavan vaativaksi, mikä heikentää valvonnan tehokkuutta ja tuloksellisuutta. Sen sijaan että kokonaisuuden hallintaa edellytettäisiin yksittäiseltä henkilöviranomaiselta, tulisi laajojen lainsäädäntökokonaisuuksien, kuten eläinterveyssäännöstöön ja elintarvikelainsäädäntöön kytkeytyvän eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annettavan lain valvonta, pyrkiä jakamaan eri viranomaisten yhteistyössä tehtäväksi. Tällöin monijäseninen viranomaiskoneisto voisi yhdessä kantaa vastuun laajan kokonaisuuden hallinnasta.

26 §

Suomen valvontaeläinlääkäriliitto vastustaa virallisen valvonnan siirtämistä toimeksiannolla muun kuin täysivaltaisen viranomaisen tehtäväksi. Kentällä tehdyssä valvonnassa on todettu, että tyypillisesti ei rikota vain yhden erityislain säännöksiä, vaan silloin kun laiminlyöntejä havaitaan, niitä havaitaan usean eri lainsäädännön haaran alalta. Jos tarkastuksen tekijä ei ole koulutettu tunnistamaan kuin pientä osaa tehdyistä laiminlyönneistä, vaarana on, että muita laiminlyöntejä ei koskaan havaita. Kun valvontaa tekee laajasti toimivaltainen ja pitkälle koulutettu viranomainen, on paljon todennäköisempää, että kaikki laiminlyönnit havaitaan ja niihin voidaan puuttua.

27 §

Kehotusta käytetään tällä hetkellä eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonnassa viranomaisen välineenä, jolla viranomainen ohjaa eläinten omistajaa lievien laiminlyöntien korjaamisessa. Tästä välineestä olisi perusteltua säätää laissa. Jos kehotuksesta päädyttäisiin säätämään, tulisi viranomaisen harkintavalta kehotuksen käyttämisessä olla ehdotonta, eikä lain esitöihin tulisi tehdä kirjauksia käytännöistä, joiden mukaan tulee ensin kehottaa korjaamaan puute ennen kuin hallinnollisiin pakkokeinoihin voi ryhtyä.

Pysyväisluonteisen asumisen piirissä tehtävän tarkastamisen perusoikeusrajoituksen perusteena olevaa ihmisen terveydelle vaarallisen eläintaudin vaara tulisi ilmaista yksiselitteisemmin.

32 ja 33 §

Viittaus hallintolaissa (434/2003, HL) tarkoitettuun kehotukseen on epätarkka. Hallintolaissa ei säädetä kehotuksesta, vaan HL 8 §:ssä tarkoitettu neuvonta koskee ensisijaisesti hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa. On kyseenalaista, voiko HL 8 §:ää soveltaa käytännössä velvoittavan ohjauksen antamiseen.

35 §

Uhkasakon asettamisen tai tuomitsemisen oikeutta ja vastuuta ei tulisi antaa henkilöviranomaisen tehtäväksi. Eläinsuojelulain (247/1996) säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen (36/1995 vp) 43 §:n yksityiskohtaisten perustelujen mukaan oikeusturvan kannalta ei ole tarkoituksenmukaista, että uhkasakon käytöstä voisi päättää yksittäinen virkamies. Uhkasakkojen käsittelyn tulisi olla voimassa olevan eläinsuojelulain tapaan aluehallintoviraston tehtävä.

Lisätietoja

Tästä lausunnosta antaa tarvittaessa lisätietoja puheenjohtaja Jan Mattila, jan.mattila@svell.fi

Suomen valvontaeläinlääkäriliitto ry:n puolesta,

Jan Mattila
puheenjohtaja